Cyngor Gwynedd

Polisi a Chanllawiau ar gyfer Diogelu Plant ac Oedolion sydd mewn perygl o gam-drin ac esgeulustod

(Cyfeirir ato fel Polisi Diogelu ar gyfer Cyngor Gwynedd)

Adolygwyd Hydref 2023

Mae diogelu plant ac oedolion yn gyfrifoldeb ar bawb sy'n cynrychioli, neu sy'n gweithio ar ran y Cyngor. Mae cyfrifoldeb ar bawb i adrodd am unrhyw bryder neu amheuaeth bod plentyn neu oedolyn mewn perygl o gael ei gam-drin a/neu ei esgeuluso.

1. CYFLWYNIAD

1.1. Mae gan bawb yr hawl i gael ei gadw'n ddiogel rhag niwed.

1.2. Prif flaenoriaeth Cyngor Gwynedd yw sicrhau bod plant ac oedolion mewn perygl yn cael eu diogelu rhag cam-drin, esgeulustod, radicaleiddio, caethwasiaeth, cam-drin domestig a chamfanteisio.

1.3. Mae gan bawb yng Nghyngor Gwynedd gyfrifoldeb am greu amgylchedd sy'n sicrhau hyn, gan arwain at blentyn neu oedolyn sy'n llai tebygol o gael ei gam-drin. Caiff y trefniadau diogelu hyn eu hamlinellu yn y polisi hwn, ac maent yn gyfrifoldeb ar bob gwasanaeth o fewn Cyngor Gwynedd.

1.4. Mewn cyferbyniad, mae gan y Gwasanaethau Cymdeithasol gyfrifoldebau arweiniol i amddiffyn plant ac oedolion a all fod yn dioddef o niwed ac esgeulustod.

1.5. Disgwylir i weithwyr Cyngor Gwynedd ac aelodau etholedig weithredu yn ôl yr egwyddorion a nodir yn y polisi hwn bob amser, boed yn ystod oriau gwaith neu fel arall.

2. **DIFFINIADAU**

2.1. Mae **"Diogelu"** yn gysyniad ehangach nag amddiffyn plant ac oedolion. Mae'n swyddogaeth gyffredinol sy'n golygu atal cam-drin neu niwed, ac yn ymdrin â hybu:

- iechyd meddwl, corfforol ac emosiynol
- diogelu rhag niwed ac esgeulustod
- addysg, hyfforddiant a hamdden
- eu cyfraniad i'r gymdeithas
- lles cymdeithasol ac economaidd

2.2. Mae **"Amddiffyn"** yn ymateb i'r pryderon am y tebygolrwydd o niwed arwyddocaol ar unigolyn, sy'n golygu person mewn perygl o gam-drin ac esgeulustod. Caiff y trefniadau ar gyfer amddiffyn plant ac oedolion rhag cam-drin eu hamlinellu yng Ngweithdrefnau Diogelu Cymru.

3. DEDDFWRIAETH

3.1. Adran 28 Deddf Plant 2004:
Mae dyletswydd ar Gyngor Gwynedd i sicrhau ei fod yn ymgymryd â'i swyddogaethau o bersbectif yr angen i ddiogelu a hybu lles plant.

3.2. Adran 17 Deddf Trosedd ac Anhrefn 1998:
Mae dyletswydd ar Gyngor Gwynedd i sicrhau bod y camau rhesymol yn cael eu cymryd i amddiffyn oedolion ac atal trosedd ac anhwylder pan fo'n ymgymryd â'i swyddogaethau.

3.3. Adran 7 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014:
Mae dyletswydd ar Gyngor Gwynedd i hybu llesiant pobl sydd angen gofal a chefnogaeth. Mae'r Ddeddf yn diffinio llesiant fel rhywbeth gydag wyth agwedd gyffredin, mae un o'r rheini yn cynnwys amddiffyn rhag cam-drin ac esgeulustod.

3.4. Adran 2 Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2020:
Mae dyletswydd ar weithwyr a gwirfoddolwyr Cyngor Gwynedd i adrodd am unrhyw blentyn neu oedolyn a ystyriwyd mewn perygl o gam-drin, esgeulustod a/neu niwed.

4. EGWYDDORION

4.1. Mae diogelu plant ac oedolion yn gyfrifoldeb ar bawb sy'n cynrychioli, neu sy'n gweithio ar ran y Cyngor.

4.2. Nid yw byth yn dderbyniol i blentyn neu oedolyn gael ei gam-drin neu ei niweidio mewn unrhyw ffordd.

4.3. Mae gan bob plentyn ac oedolyn (waeth beth fo eu cefndir, diwylliant, oedran, anableddau, rhyw, ethnigrwydd, crefydd) yr hawl i gymryd rhan mewn cymdeithas ddiogel heb unrhyw drais, ofn, camdriniaeth, ecsbloetiaeth, bwlio a gwahaniaethu.

4.4. Mae gan bob plentyn ac oedolyn yr hawl i gael eu diogelu rhag niwed, ecsbloetiaeth a chamdriniaeth.

4.5. Bydd Cyngor Gwynedd yn rhoi diogelu a llesiant plant ac oedolion yn ganolog yn ein polisïau a gweithdrefnau.

4.6. Bydd Cyngor Gwynedd yn gweithio'n agos mewn partneriaeth â phlant, eu rhieni, gofalwyr ac oedolion, yn ogystal ag asiantaethau eraill i ddiogelu a hybu llesiant plant ac oedolion.

4.7. Mae Cyngor Gwynedd yn cydnabod pwysigrwydd gwaith ataliol ac ymyrraeth gynnar i leihau'r tebygolrwydd bod cam-drin neu niwed yn digwydd.

5. ROLAU A CHYFRIFOLDEBAU

5.1. Mae pob Cynghorydd, aelod o staff, gwirfoddolwr a darparwr gwasanaethau ar gontract yn gyfrifol am ddilyn yr arweiniad a chanllawiau a nodwyd yn y Polisi hwn.

5.2. SWYDDOGAETHAU SWYDDOGION AC AELODAU ALLWEDDOL

5.2.1. Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol

Enw:	Rhif Ffôn:	Cyfeiriad E-bost:
Huw Dylan Owen	01286 679387	DylanOwen@gwynedd.llyw.cymru

5.2.1.1. Y Cyfarwyddwr Statudol (Gwasanaethau Cymdeithasol) sydd â'r cyfrifoldeb terfynol ac anwahanadwy ar faterion diogelu. Bydd y Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol yn sicrhau bod mesurau a threfniadau diogelu priodol gan y Cyngor, ac yn gyfrifol am adrodd ar y trefniadau hyn yn gyson i Gynghorwyr.

5.2.1.2. Mae'n rhaid i'r Cyfarwyddwr Statudol (Gwasanaethau Cymdeithasol) fod yn ymwybodol o unrhyw wrthdrawiad buddiannau posib rhwng ei rôl o fewn ymchwiliadau'r gwasanaethau cymdeithasol a'i gyfrifoldeb am faterion diogelu corfforaethol. Pe byddai gwrthdrawiad o'r fath yn codi, dylai'r Cyfarwyddwr dynnu ei hun o un o'r rolau am gyfnod y sefyllfa sy'n achosi'r gwrthdrawiad buddiannau.

5.2.2. Cyfarwyddwr Arweiniol ar gyfer Plant a Phobl Ifanc

5.2.2.1. Mae gan y Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol hefyd y rôl fel Cyfarwyddwr Arweiniol ar gyfer Plant a Phobl Ifanc. Mae'r rôl hwn, a grëwyd gan Ddeddf Plant (2004), yn gyfrifol am gynnig arweiniad a hybu'r bartneriaeth wrth gynllunio i weithredu Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn ar draws Gwynedd a gyda phartneriaid.

5.2.3. Aelodau Etholedig

5.2.3.1. Dylai pob Cynghorydd weithredu'n unol â gweithdrefnau'r Polisi hwn a dilyn y canllawiau a'r gweithdrefnau a atodwyd i'r Polisi er mwyn diogelu plant ac oedolion rhag niwed a chamdriniaeth.

5.2.3.2. Mae disgwyl i bob aelod etholedig (Cynghorydd) ymgymryd â hyfforddiant ar ddiogelu plant ac oedolion. Cedwir cofrestr o'r bobl sy'n mynychu gan adrodd ar hyn fel rhan o drefniadau monitro perfformiad a gydlynir gan y Panel Strategol Diogelu.

5.2.4. Aelodau Cabinet

5.2.4.1. Bydd Aelodau'r Cabinet i Oedolion, Iechyd a Llesiant; Addysg; a Phlant a Theuluoedd yn arwain ar ddiogelu ar draws y Cyngor.

Enw:	Cyfeiriad E-bost:
Cynghorydd Elin Walker Jones *Aelod Cabinet - Plant a Phobl Ifanc*	Cynghorydd.ElinWalkerJones@gwynedd.llyw.cymru
Cynghorydd Dilwyn Morgan *Aelod Cabinet - Oedolion, Iechyd a Llesiant*	Cynghorydd.DilwynMorgan@gwynedd.llyw.cymru
Cynghorydd Beca Brown *Aelod Cabinet - Addysg*	Cynghorydd.BecaBrown@gwynedd.llyw.cymru

5.2.4.2. Bydd yr Aelodau Cabinet hyn yn aelodau sefydlog o'r Panel Strategol Diogelu. Bydd yr Aelodau Cabinet yn adrodd ar waith y Panel Strategol i'r Pwyllgor Craffu Gofal, y Cabinet a'r Cyngor Llawn yn flynyddol.

5.2.5. Pwyllgor Craffu Gofal

5.2.5.1. Bydd aelodau'r Pwyllgor Craffu Gofal yn craffu a derbyn gwybodaeth ynglŷn â rhaglen waith y Panel Strategol.

5.2.6. Y Cyngor Llawn

5.2.6.1. Bydd pob Aelod o'r Cyngor yn derbyn Adroddiad Blynyddol ar waith y Panel Strategol Diogelu Plant ac Oedolion.

5.3. SWYDDOGAETHAU ADRANNAU'R CYNGOR, RHEOLWYR A STAFF

5.3.1. Dylai pob Adran o fewn y Cyngor gymryd perchnogaeth lawn o'u cyfrifoldebau diogelu a chael trefniadau a gweithdrefnau eglur yn eu lle i sicrhau bod ymholiadau i honiadau / pryderon y gall plant neu oedolion fod yn dioddef o niwed a/neu esgeulustod yn derbyn ystyriaeth lawn.

5.3.2. Mae'r Cyngor yn ymrwymo i hyfforddi pob aelod o staff yn y maes diogelu.

5.3.3. Pob Aelod o Staff a Gwirfoddolwyr

5.3.3.1. Mae gan bob aelod o staff a gwirfoddolwyr gyfrifoldeb i weithredu eu dyletswyddau mewn modd sy'n diogelu a hybu lles plant ac oedolion. Dylent hefyd weithredu mewn modd sy'n eu hamddiffyn rhag honiadau ffug o gam-drin gymaint â phosib yn unol â'r Polisi hwn. Dylent ddod â phryderon am ddiogelwch a lles plant ac oedolion i sylw'r Unigolyn Diogelu Dynodedig yn eu Hadran.

5.3.4. Rheolwyr Llinell

5.3.4.1. Mae pob Rheolwr Llinell yn gyfrifol am sicrhau bod y staff maent yn gyfrifol amdanynt yn derbyn yr hyfforddiant diogelu sydd ei angen arnynt a bod yr hyfforddiant yn berthnasol i'w cyfrifoldebau. Ceir canllawiau gan yr Adran Cefnogaeth Gorfforaethol ynglŷn â pha aelodau o staff sydd angen derbyn hyfforddiant ac ar ba lefel.

5.3.5. Person Diogelu Dynodedig

5.3.5.1. Mae pob Adran o fewn y Cyngor wedi enwebu "Unigolyn Diogelu Dynodedig" sy'n gyfrifol am:

- weithredu fel y brif ffynhonnell am gyngor a chefnogaeth ar bob mater diogelu i staff eraill yn yr Adran;
- ymgyfarwyddo'u hunain gyda'r Polisi a'r Canllawiau ar gyfer Diogelu Plant ac Oedolion Cyngor Gwynedd ynghyd â Gweithdrefnau Diogelu Cymru a Chanllawiau Amddiffyn Plant;
- sicrhau bod gweithdrefnau mewnol effeithiol ar gyfer ymdrin â phryderon o fewn yr Adran, wrth gyd-weithio gyda Gwasanaethau Cymdeithasol i gyflawni hyn;
- cynrychioli'r Adran ar Grŵp Gweithredol ar gyfer Diogelu Plant ac Oedolion y Cyngor;
- sicrhau bod y broses o lynu at y Polisi a'r Weithdrefn hon yn cael ei fonitro wrth adrodd i'r Tîm Rheoli Adrannol;
- mynychu'r hyfforddiant perthnasol ar gyfer "Unigolion Diogelu Dynodedig";
- sicrhau bod y staff o fewn eu Hadran yn cydymffurfio â'r holl hyfforddiant perthnasol.

5.3.5.2. Bydd yr Unigolyn Diogelu Dynodedig ar gyfer pob adran yn aelod o'r Grŵp Gweithredol Diogelu, sydd wedi'i alinio â'r Panel Strategol Diogelu. Ceir rhestr o bob Unigolyn Diogelu Dynodedig ar fewnrwyd Cyngor Gwynedd.

5.3.6. Penaethiaid Adran

5.3.6.1. Bydd pob Pennaeth Adran - drwy eu Timau Rheoli - yn gyfrifol ar y cyd am ddeall a chydymffurfio â'r holl ofynion statudol yn nhermau diogelu a hybu lles plant ac oedolion. Mae hyn yn cynnwys ansawdd, cynnwys ac amlder yr hyfforddiant a ddarparwyd a chadw cofnodion hyfforddi staff digonol.

5.3.6.2. Dylai pob Pennaeth Adran sicrhau bod pob aelod o staff mewn swyddi perthnasol yn cael eu gwirio drwy'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) a bod eu staff yn cydymffurfio â'r Polisi a'r Canllawiau ar gyfer Diogelu Plant ac Oedolion. Dylai pob Pennaeth Adran sefydlu trefniadau i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â gofynion Polisi Datgelu Troseddau a Gwirio Cofnodion Troseddol y Cyngor. Dylai pob Pennaeth Adran sicrhau eu bod yn cadw cofnodion o bob gwiriad a wnaed gan y DBS. Bydd cydymffurfiaeth yn y maes hwn yn cael ei gofnodi a'i graffu gan y Panel Strategol Diogelu.

5.3.6.3. Dylai pob Pennaeth Adran sicrhau y caiff y Polisi hwn ei ddefnyddio, a bod pob gweithdrefn adrannol briodol ar gyfer Diogelu Plant ac Oedolion yn cael eu mabwysiadu. Mae disgwyl i'r gweithdrefnau hyn gael eu paratoi i amlinellu trefniadau'r Adran i ymateb i broblemau a all godi o fewn y maes diogelu. Bydd angen i'r gweithdrefnau gydymffurfio'n llawn â'r Polisi a Chanllawiau Diogelu.

5.3.6.4. Bydd disgwyl i bob Adran o'r Cyngor adrodd am eu gweithdrefnau diogelu i'r Panel Strategol Diogelu Plant ac Oedolion. Bydd Grŵp Rheoli'r Cyngor yn galw ar bob Pennaeth Adran, Cyfarwyddwyr a'r Prif Weithredwr i gyfarfod yn fisol. Bydd cyfle yn y cyfarfodydd hyn i unrhyw un o'r Penaethiaid gyfeirio at faterion diogelu.

5.3.7. Contractwyr, Isgontractwyr neu Sefydliadau Eraill a ariennir gan neu ar ran Cyngor Gwynedd

5.3.7.1. Mae Contractwyr, Isgontractwyr neu sefydliadau eraill a ariennir gan neu ar ran y Cyngor yn gyfrifol am drefnu gwiriadau drwy'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) a sicrhau bod eu staff yn cydymffurfio â'r Polisi a'r Gweithdrefnau priodol ar gyfer Diogelu Plant ac Oedolion. Maent hefyd yn gyfrifol am hysbysu rheolwyr perthnasol y Cyngor am unrhyw bryderon sydd ganddynt gan gyfeirio at faterion amddiffyn. Cyfrifoldeb rheolwr y contract yw sicrhau bod cydymffurfiaeth â'r gofynion hyn.

5.3.7.2. Dylai'r cyfrifoldeb hwn, fel y nodir yn 5.3.7.1, gael ei gynnwys ym mhob dogfen, cytundeb a chontract tendro.

6. Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL

6.1. Panel Strategol Diogelu

6.1.1. Mae'r cyfrifoldeb am gynnal trosolwg o drefniadau diogelu plant ac oedolion wedi'i ddirprwyo gan y Cabinet i'r Panel Strategol Diogelu.

6.1.2. Prif gyfrifoldebau'r Panel yw sicrhau bod:

6.1.2.1. trefniadau corfforaethol ac adrannol cadarn yn eu lle i ddiogelu plant ac oedolion yng Ngwynedd.

6.1.2.2. trefniadau cyfathrebu eglur a diamwys yn eu lle ar draws y sefydliad, gan gynnwys gwybodaeth am y swyddogion allweddol ym mhob gwasanaeth sy'n gyfrifol am faterion diogelu plant ac oedolion.

6.1.3. Mae'r Panel yn cyfarfod deirgwaith y flwyddyn. Gweler rhagor o wybodaeth am y Panel Strategol Diogelu yn ei gylch gorchwyl.

6.2. Grŵp Gweithredol Diogelu

6.2.1. Mae'r Grŵp Gweithredol Diogelu yn atebol i'r Panel Strategol Diogelu ac yn gweithredu'n unol â chanllaw a gofynion y Panel hwnnw.

6.2.2. Bydd y Grŵp Gweithredol Diogelu yn monitro'r perfformiad ar draws y gwasanaethau o bersbectif diogelu plant ac oedolion. Mae'r Grŵp Gweithredol Diogelu yn adrodd i'r Panel Strategol Diogelu ym mhob cyfarfod y panel, gan amlinellu unrhyw bryderon neu rwystrau'n glir.

6.2.3. Bydd y Grŵp Gweithredol Diogelu yn sicrhau bod:

- Dealltwriaeth glir yng ngweithle'r Cyngor, aelodau etholedig a'r rheini sy'n gweithio ar ran y Cyngor, o'r polisïau a'r canllawiau ar gyfer diogelu plant ac oedolion mewn perygl o niwed a/neu gam-drin.
- Pob adran yn y Cyngor gyda'i gweithdrefnau diogelu ei hunain wedi'u dogfennu a'u defnyddio'n briodol, ac yn gydnaws â Pholisi Diogelu'r Cyngor.

- Aelodau, staff a gwirfoddolwyr yn derbyn gwybodaeth a hyfforddiant diogelu priodol ac amserol.
- Recriwtio mwy diogel yn digwydd a bod y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS) yn cael ei ddefnyddio'n gyson ac yn effeithiol.

7. **GWEITHDREFN I GYFEIRIO UNRHYW BRYDER**

7.1. Dylid cysylltu â'r Heddlu ar unwaith os yw plentyn neu oedolyn mewn perygl ar hyn o bryd.

7.2. Mae'n hanfodol i beidio oedi.

7.3. Dylai unrhyw aelod o staff neu Aelod Etholedig sydd â phryderon am ddiogelwch plentyn neu oedolyn gysylltu ar unwaith gyda'r canlynol:

Y Tîm Dyletswydd Gwasanaeth Plant ar 01766 772577 (dewiswch opsiwn 1)

Neu

Dîm Cynghori ac Asesu Gwasanaeth Oedolion ar 01766 772577 (dewiswch opsiwn 2)

7.4. Am unrhyw bryderon ynglŷn â diogelwch plentyn neu oedolyn y tu allan i oriau swyddfa arferol, **ar ôl 5:00pm dydd Llun i ddydd Gwener ac ar benwythnosau a Gwyliau'r Banc,** dylid cysylltu â:

Thîm Tu Allan i Oriau'r Gwasanaethau Cymdeithasol ar 01248 353551

7.5. Dylai unrhyw aelod o staff sy'n pryderu am ymddygiad cyd-weithiwr neu angen cyngor am bryder/amheuaeth am ddiogelwch plentyn neu oedolyn gysylltu ag Unigolyn Diogelu Dynodedig yr Adran. Os nad yw'r Unigolyn Diogelu Dynodedig ar gael, yna dylid cyfeirio'r mater ar unwaith i'r Timau a nodir uchod.

8. **ADRODD, MONITRO AC ADOLYGU**

8.1. Bydd Adroddiad Blynyddol y Panel Strategol Diogelu Plant ac Oedolion yn adrodd ar berfformiad y Cyngor wrth gydymffurfio â Pholisi a Chanllawiau Diogelu. Bydd yr Adroddiad Blynyddol yn cael ei gyflwyno i'r Tîm Rheoli Corfforaethol, y Cabinet a'r Cyngor Llawn.

8.2. Bydd y Polisi Diogelu hwn yn cael ei adolygu'n flynyddol neu os oes newidiadau'n cael eu gwneud i'r ddeddfwriaeth neu wrth ystyried newidiadau mewn arferion gweithio a all godi o ddigwyddiadau neu honiadau.

ATODIADAU (I’W ADOLYGU GAN Y GRŴP GWEITHREDOL DIOGELU)

- Arwyddion o Gam-drin
- Cod Ymddygiad ac Arferion Gweithio'n Ddiogel
- Hyfforddiant ar Ddiogelu
- Datgelu Troseddau a Gwirio Cofnodion Troseddol
- Rhestr o Reolwyr Adrannau Dynodedig
- Canllawiau Ymarfer Da ar gyfer Cynghorwyr: Cyswllt Diogel gyda Phlant ac Oedolion Bregus
- Y Broses Gyfeirio
- Ymdrin â Honiadau o Gam-drin Proffesiynol
- Mesur Effaith a Monitro
- Gweithdrefnau Diogelu Cymru Gyfan